

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. október 16.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés éri, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
---

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
---

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
---

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozathoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat.** A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon az összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori zsidóság (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) B, C, E, H, I.
b) 2.

2. Céhes ipar (Összesen 4 pont.)

Állítás	Betűjelek		
a) A szabályozás fő célja az volt, hogy korlátozza a céhek által előállítható áruk mennyiségét.	B	D	H
b) A szabályozás fő célja az volt, hogy biztosítsa a céhek által előállított áru minőségét.	C	E	G

(Az egy sorban szereplő betűjelek más sorrendben is elfogadhatók.) (Elemenként 0,5 pont.)

- c) Minden mesternek biztosítani akarták a megélhetést. *vagy* El akarták kerülni a túltermelést. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

3. Hunyadi János törökellenes harcai (Összesen 4 pont.)

a)

Forrás betűjele	A csata helyszíne (a település neve)	A csata helyszínének a térképvázlaton szereplő sorszáma	A csata évszáma
A)	Várna	4.	1444
B)	Nándorfehérvár	1.	1456

(Helyszínek megnevezése 1-1 pont, sorszám és évszám 0,5-0,5 pont.)

- b) 2., 4. (Elemenként 0,5 pont.)

4. Az USA születése (Összesen 4 pont.)

- a) 1. (0,5 pont)
b) népfelség / népszuverenitás (elve) *vagy* társadalmi szerződés (1 pont)
c) 2. (0,5 pont)
d) Franciaország / Francia Királyság (0,5 pont)
e) D (0,5 pont)
f) Függetlenségi nyilatkozat / Függetlenségi Nyilatkozat (1 pont)

5. Magyarország a 17–18. században (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) A) horvát(ok), B) szerb(ek) (elfogadható még: rác / rácok) C) román(ok) (elfogadható még: oláh / oláhok)
b) 1. C
2. B
3. B
c) 3., 4.

6. A 19. századi politikai eszmék (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) keresztényszocializmus / keresztényszociális (eszme)
b) XIII. Leó (pápa)

c) a magántulajdon felszámolása; a vallás / az egyház elutasítása; az osztályharc
(*A pontos vesszővel elválasztott válaszok közül bármelyik kettő bármilyen sorrendben elfogadható. A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.*)

7. Reformkor (Összesen 8 pont.)

a) B

b) A

c) F

d) E

e) G

f) D (Az a)–f) részfeladatok: elemenként 0,5 pont.)

g) Metternich (1 pont)

h) (önkéntes) örökváltság (1 pont)

i) népképviselői (országgyűlés) (1 pont)

j) helytartótanács / (magyar királyi) kancellária / (magyar) kamara / udvari haditanács / udvari kancellária / udvari kamara (*Más helyes válasz is elfogadható.*) (1 pont)

k) nacionalizmus / nemzeti eszme (1 pont)

8. A sztálini gazdaságpolitika (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) Iparosítás; kollektivizálás (kolhozosítás) / államosítás; elhurcolták egy részüket a Gulagra (*A pontos vesszővel elválasztott válaszok közül bármelyik kettő bármilyen sorrendben elfogadható. A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)

b) Tervgazdaság / tervutasításos rendszer / tervgazdálkodás

c) Osztályharc / proletárdiktatúra / államosítás (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)

9. A Horthy-korszak társadalma (Összesen 5 pont.)

Személy	Megszólítás sorszáma
a) Klebelsberg Kunó	5.
b) Seifert Géza kőfaragó	8.
c) Szentgyörgyi Albert	6.
d) Bergmann Pál városi főmérnök	7.
e) Habsburg-Lotaringiai József Ágost	3.
f) Horthy Miklós	4.
g) Márton Áron	6.
h) Mangold Ármin cipőkereskedő	8.

(Elemenként 0,5 pont.)

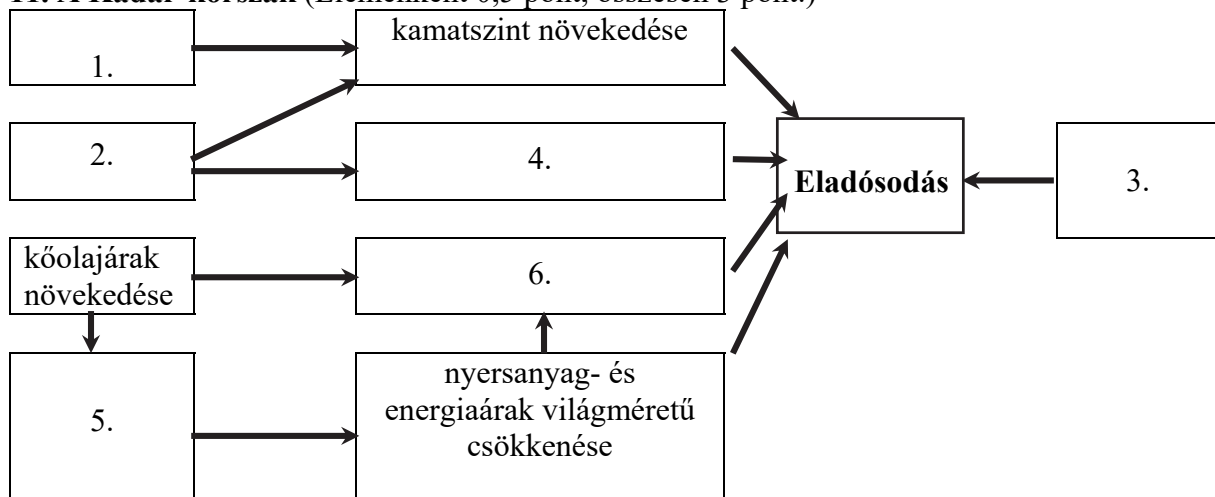
i) A merev hierarchia / Az elburjánzó külsőségek (pl. megszólítások) miatt. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, és más helyes válasz is elfogadható.*) (1 pont)

10. A hidegháború időszaka (Összesen 4 pont.)

Állítás	1961–1970	1971–1980	1981–1988	egyik sem
a) Mindkét tömb országaiban ekkor volt a legjelentősebb a gazdasági növekedés.	X			
b) A nyugati tömb egyes országaiban csökkent az évi átlagos össztermelés.				X
c) Az össztermelés növekedése a táblázatban szereplő szovjet csatlós államokban alacsonyabb volt a nyugati tömb országaihoz képest.			X	

(Elemenként 0,5 pont.)

d) olajválság / olajárrobbanás (1 pont)**e)** Lengyelország (0,5 pont)**f)** piacgazdaság *vagy* kapitalizmus / kapitalista gazdaság / tőkés gazdaság (1 pont)**11. A Kádár-korszak** (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)**12. A pénzpiac** (Összesen 3 pont.)**a)** 2.**b)** 2.

(Elemenként 0,5 pont.)

c) Részvétel a vállalkozás irányításában / a közgyűlésen; részesedés az osztalékban.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, és más helyes válasz is elfogadható. A két, pontosvesszővel elválasztott válasz bármely sorrendben elfogadható.) (Elemenként 1 pont.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Keleti kereszténység

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a keleti kereszténység sajátosságait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a nagy egyházszakadásra 1054-ben került sor, és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Konstantinápoly a szellemi központ; a nyugati és a keleti kereszténység elterjedése részben megfelel a Római Birodalom két felének; a Balkánon / Kelet-Európában terjedt a keleti kereszténység).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. keresztény, ortodox, szerzetes, kolostor.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a keleti kereszténység több önálló egyházból / pátriárkátusból áll, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak első az egyenlők között / szellemi vezető a konstantinápolyi pátriárka; kezdetől fogva több pátriárkátus létezett; nyelvi / állami / nemzeti alapon jöttek létre új pátriárkátusok).	0–3
	F2 Rögzíti az ábra lényegét (pl. a keleti kereszténységben minden kolostor közvetlenül a pátriárka alá tartozik; egy szerzetesrend létezik / nincsenek – a nyugatiakhoz hasonlóan szervezett – szerzetesrendek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szerzetesi életforma sokkal inkább a világtól elforduló; kisebb az oktatás / betegápolás szerepe; csak a szerzetesekre vonatkozik a nőtlenség fogadalma; gyakran a szerzetesek közül kerülnek ki a püspökök).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a keleti egyházakban nagy volt az állam befolyása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a bizánci / keletrómai császár befolyásolta a pátriárkát; kezdetben egybeesett a birodalom és az egyház; a keleti kereszténységet felvevő államok ezért alakítottak önálló pátriárkátusokat / autokefál egyházakat; a legfőbb világi és egyházi hatalom egy személyben való egyesítése a cezaropapizmus).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a keleti kereszténységben az egyházi nyelv a görög / szláv / helyi nyelv, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a görög volt a Római Birodalom keleti felének a nyelve; az Újszövetség görögül íródott; a térítés miatt vezették be az egyházi szláv nyelvet; a nemzeti egyházaknak saját nyelvük van).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Hátország az első világháborúban

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a mindennapi élet viszonyait mutatja be a hátországban az első világháború idején. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az első világháború 1914–18 között zajlott, és említi a téma egy térbeli elemét (pl. élesen elkülönült a front és a hátország, elsősorban az európai országokat érintették a bemutatott jelenségek, megemlíti a két szövetségi rendszert – antant és központi hatalmak).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. front, hátország, háború, reálbér / jegyrendszer / munkanélküliség.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a kenyeret / az alapvető élelmiszereket jegyre árusították, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam így akarta biztosítani az alapvető cikkekkel való ellátást; ennek oka az áruhiány volt; a fejadagok nagyon alacsonyak voltak; kialakult az élelmiszerek feketepiac).	0–3
	F2 Rögzíti a reálbérek visszaesésében megfigyelhető különbségeket (pl. legnagyobb arányban a tisztviselőké; legkisebb arányban a gyári munkásoké), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a háború miatt a legnagyobb szükség az ipari termékekre volt; az állam csökkentette leginkább a béreket; csökkentek a különbségek az életszínvonalban; jelentős volt az infláció).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a férfiak jelentős része katona volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. munkaerőhiány alakult ki; megszűnt a munkanélküliség; tömegesen munkába álltak a nők; jelentősen csökkent a termelés; a családfő kiesésével csökkent az életszínvonal).	0–3
	E2 Rögzít egy további tény a témával kapcsolatban (pl. haditermelésre állították át az üzemeket; megszűnt a külkereskedelem; az állatokat is rekvirálták; hadikölcsön jegyzésére buzdították a lakosságot; cenzúrázták az újságokat; tiltották a sztrájkokat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam beavatkozott a gazdaságba; jelentős áruhiány alakult ki; csökkent a mezőgazdasági termelés; a lakossági megtakarításokat is felélte a háború; korlátozták a szabadságjogokat; politikai radikalizálódás következett be).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Az Anjou-kor társadalma (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja az Anjou-kor társadalmának jellemzőit. Válaszában kitér a hazai városfejlődésre is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti I. Lajos törvényeinek dátumát: 1351, és még egy a témához kapcsolódó esemény dátumát (pl. Árpád-ház kihalása: 1301, I. Károly trónra lépése: 1301 / 1308 / 1310, I. Károly halála: 1342, I. Lajos trónra lépése: 1342, I. Lajos halála: 1382).	0–2
	T2 Rögzít egy térbeli elemet (pl. megnevez a korszakban kialakuló szabad királyi városok közül legalább kettőt, az Anjouk székhelye Visegrád volt, I. Lajos itáliai hadjáratai hozzájárultak az 1351-es törvények megszületéséhez).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat pl. király, báró, köznemes, jobbágy.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi szakkifejezéseket pl. kapuadó, honorbirtok, familiaritás, szabad királyi város.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. I. Károlynak meg kellett küzdenie a trónjáért, jellemző volt a bárók hatalmaskodása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. új főnemesi / bárói csoport felemelésével biztosította a hatalmát; ellenfeleit legyőzte; létrehozta a honorbirtok rendszert, amivel biztosította a bárók hűségét; a köznemességet a familiaritás kötötte a bárókhoz; a köznemesség nem tudta hatékonyan képviselni magát a nemesi vármegyében).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a hospesek kiváltságokat / vámmenteséget kaptak), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a hospesek nyugati vándortelepesek; felsorol még városi kiváltságokat; az Anjouk alatt több szabad királyi város jött létre; a városiasodás elmaradt Nyugat-Európától; a polgárság jelentős része német származású / külföldi eredetű volt; I. Károly a polgárookra támaszkodott egyes bárókkal / tartományurakkal szemben).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. megerősítette az Aranybullát; a király a bárók, főpapok és a nemesek kérésére cselekedett; a belső békét a király kiváltságok és földek adományozásával biztosította), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a háborúk miatti elégedetlenség vezetett az Aranybulla megerősítéséhez; ez a nemesi jogok megerősítését jelentette; a társadalom elitje honorbirtokokkal / bandériumokkal rendelkezett; az Aranybulla is jogi egyenlőséget kívánt biztosítani a köznemesség és az előkelők között; kezdett kialakulni a rendiség).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy a nemesség jogilag egységessé vált, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a bárókra és a köznemességre az Aranybulla kiváltságai egyaránt vonatkoztak; ez	0–3

	eredetileg a melléktartományokban élő nemesség egyenjogúságát jelentette; ezt később a bárók és a köznemesség egyenjogúságaként értelmezték; a familiaritás rendszere miatt a személyi függés megmaradt; a bárók politikai befolyása erősebb maradt).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti az ősiség törvényét, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. az örökölt nemesi birtok elidegeníthetlenné vált; a törvény célja a köznemesei birtokállomány védelme / a királyra háramló birtokok mennyiségének növelése).	0–3
	E2 Rögzít egy tény a jobbágyság gazdasági egységesülésével kapcsolatban (pl. bevezették a kapuadót / kilencedet), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a kapuadót jobbágytelkenként fizették a királynak; a kilenced egységesíti a földesúrnak járó jobbágyi terheket; az egységes jobbágyság kialakult; a kilenced oka a bárói birtokokra való jobbágyköltözés csökkentése).	0–3
	E3 Rögzíti a városiasodás és a polgárság gyarapodásának tényét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felsorolja / jellemzi a várostípusokat; a bányavárosok száma gyarapodott; I. Károly városfejlesztő politikát folytatott; a városiasodás elmaradt Nyugat-Európától; a polgárság jelentős része német származású / külföldi eredetű volt).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Az erdélyi magyarság

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az erdélyi magyarok helyzetét és a magyar kormányzat Erdéllyel kapcsolatos politikáját mutatja be 1920 és 1940 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a trianoni béke (1920. június 4.) és a második bécsi döntés (1940. augusztus 30.) dátumát.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a történeti Erdélyt és a Tiszántúl egy részét csatolták el, a Székelyföld Erdély keleti részén helyezkedik el, Magyarország Észak-Erdélyt és a Székelyföldet kapta vissza a második bécsi döntés következtében).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kormány, nemzetiség / kisebbség, külpolitika, üldözés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. békediktátum, revízió, Horthy-korszak, második bécsi döntés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a táblázat alapján (pl. több mint egymillió / közel másfél millió magyar élt Erdélyben; a magyarok az erdélyi lakosság negyedét tették ki; a magyarok voltak a legjelentősebb nemzeti kisebbség Erdélyben), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az elcsatolt területek közül Erdélyben élt a legtöbb magyar; tömbökben magyarok lakta területeket is elcsatoltak; Erdélyben élt az elcsatolt területek magyarságának nagyjából fele; nem etnikai alapon húzták meg a határokat).	0–3
	F2 Rögzít legalább kettőt a magyarokat ért sérelmek közül a forrás alapján (pl. a katolikus egyház földjeit elvették; a magyar parasztok nem kaptak földet; a magyar gyerekek többsége nem tanulhatott anyanyelvén; gátolták a magyar iskolák működését; üldözték a magyar / katolikus papokat; elbocsátottak magyar munkavállalókat; ellehetetlenítették a magyarok megélhetését), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Románia nem tartotta tiszteletben a kisebbségi jogokat; diszkriminálta az erdélyi magyarokat / a római katolikusokat; leginkább a székelyek voltak római katolikusok; az erdélyi magyarok közül sokan Magyarországra menekültek).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a közvélemény nyomást gyakorolt a kormányra a revízió érdekében; Teleki tartott Erdély visszacsatolásának következményeitől), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Teleki a fegyveres semlegesség híve volt / nem akart belépni a háborúba; Magyarország – revíziós igényei kapcsán – kiszolgáltatott helyzetben volt Németországgal szemben).	0–3

	F4 Rögzíti, hogy a második bécsi döntés után a magyarok tömegesen települtek át Dél-Erdélyből (a románok meg Észak-Erdélyből), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Dél-Erdély román kézen maradt; Erdély mindkét felében előfordultak etnikai tisztogatások / üldözések).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Magyarország a trianoni békében elvesztette Erdélyt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az Osztrák–Magyar Monarchia elvesztette az első világháborút; az antantnak érdekében állt Románia megerősítése; az antant hatalmak már a háború alatt Romániának ígérték Erdélyt; a határokat nem etnikai alapon húzták meg; tömbökben magyarlakta területeket is elcsatoltak; a háború után az erdélyi magyarok tömegesen menekültek Magyarországra; Erdélyben élt az elcsatolt területek magyarságának nagyjából fele).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a két világháború között a magyar kormányzat fő külpolitikai törekvése a revízió volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. diplomáciai úton akarták elérni a trianoni béke felülvizsgálatát; a magyarok kultúrfölényét hangsúlyozták; a Kárpát-medence történelmi / földrajzi egységével érveltek; az 1930-as években ez a Németországnak való elköteleződést vonta maga után).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a második bécsi döntéssel visszacsatolták Erdély egy részét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Románia is Németország szövetségese volt; ez a német támogatásért való versengésre ösztönözte Magyarországot és Romániát; egyik ország sem volt elégedett a döntéssel; Magyarország csatlakozott a háromhatalmi egyezményhez; a visszacsatolt területek lakosságának nagyjából fele volt magyar).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Magyarország 20. századi közjogi helyzete (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Magyarország államformájának és az államfői jogkörnek az alakulását mutatja be 1914–1990 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két, a témával kapcsolatos alapvető dátumot a második világháború vége előtt (pl. IV. Károly lemondása / eckartsauai nyilatkozat: 1918. november 13., a (nép)köztársaság kikiáltása: 1918. november 16., a Tanácsköztársaság: 1919. március 21. – augusztus 1., Horthy kormányzóvá választása: 1920. március 1., trónfosztás: 1921).	0–2

	T2 Rögzít legalább két, a témával kapcsolatos alapvető dátumot a második világháború utáni korszakból (pl. a köztársasági államformáról szóló törvény elfogadása: 1946, a kommunista / sztálini alkotmány bevezetése: 1949, rendszerváltozás / alkotmánymódosítás / harmadik magyar köztársaság kikiáltása: 1989).	0–2
	T3 Rögzíti, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia szétesése után Magyarország független állam lett, továbbá rögzíti, hogy a második világháború után Magyarország a keleti blokk része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, köztársasági elnök, országgyűlés, törvény.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. dualizmus, kormányzó, trónfosztás, népköztársaság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a nyilatkozatában a király visszavonult az állam vezetésében való részvételtől, és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. ez a nyilatkozat előzménye / előfeltétele volt a köztársaság kikiáltásának; egyesek / a későbbi szabad királyválasztók lemondásként értelmezték; mások / a legitimisták nem tekintették lemondásnak; a lemondás háttérében a világháborús vereség / a Monarchia szétesése állt).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. a Tanácsköztársaság önmagát köztársaságként definiálta; a hatalomgyakorlás kizárólagos szerveinek az országos és helyi tanácsokat nevezték), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a valóságban diktatórikusan működött / proletárdiktatúra volt; a tanácsokon keresztül a kommunisták jutottak vezető szerephez).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Habsburg-ház uralkodói jogai megszűntek / megtörtént a Habsburg-ház trónfosztása; az ország államformája királyság maradt; a király személyéről való döntést a jövőbe utalták), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvény a politikai konszolidációt elősegítette; a törvény előzménye IV. Károly két visszatérési kísérlete; a trónfosztást az antant / kisantant is elvárta; a király helyett kormányzó gyakorolta az államfői hatalmat).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az államforma kérdésében a nemzetgyűlés döntött; a koalíciós pártok egyetértettek az államforma kérdésében; a miniszterelnök a korábbi államformát / az alkotmányos berendezkedést egészségtelennek tartotta), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy az elfogadott törvény értelmében Magyarország államformája köztársaságra változott.	0–3
	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (Magyarország államformája népköztársaságra módosult; a hatalom forrásaként a dolgozó népet / munkásságot és parasztságot jelölték meg; megemlíti az Elnöki Tanács legalább két jogkörét), és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz (pl. valójában diktatórikus hatalomgyakorlás alakult ki; az államfői jogokat az Elnöki Tanács gyakorolta / kollektív államfői testületet hoztak létre; az alkotmány szovjet mintára készült; az Elnöki Tanácsnak formális szerepe volt).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a dualizmus korában Magyarország alkotmányos monarchia volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király jogköre viszonylag széles maradt; a király előszentesítési jogot gyakorolt; a király a végrehajtó hatalmat csak a felelős kormányon keresztül gyakorolhatta; a közös ügyekre sokkal erősebb befolyása volt; a hadsereg irányításában megőrizte befolyását).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az őszirózsás forradalom során kikiáltották a (nép)köztársaságot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez volt Magyarország történetében az első köztársasági kísérlet; az új politikai vezetés polgári demokratikus berendezkedést kívánt megvalósítani; a népköztársaság megnevezés a rendszer demokratikus jellegét hangsúlyozta; az államforma megváltoztatásának jogszerűsége népszavazás / legitim országgyűlés híján kérdéses; előfeltétele volt a király lemondásként is értelmezhető nyilatkozata; a köztársasági elnöki tisztséget csak pár hónappal később töltötték be; Károlyi Mihály lett a köztársasági elnök).	0–3
	E3 Rögzít egy lényeges tény Magyarországon két világháború közötti államformájával kapcsolatban (pl. visszaállt a királyság; a két világháború között Magyarország alkotmányos monarchiaként működött; a király nélküli királyságot kormányzó irányította), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az 1918–19-es rendszereket illegitimnek tartották; 1918–19-ben a köztársasági eszme lejáratódott; nem készítettek új alkotmányt, hanem a történelmi alkotmány érvényességét fogadták el; a király személyében nem tudtak megállapodni, ezért kellett kormányzót választani; a kormányzónak jelentősen szűkebb jogköre volt, mint egy királynak; a kormányzói jogkört később többször bővítették; a kormányzói tisztséget az egész korszakban Horthy Miklós töltötte be).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a rendszerváltozáskor Magyarország államformája ismét köztársaság lett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. jogilag ez az 1949-es / kommunista alkotmány módosításával valósult meg; a módosítással jött létre az 1989-es alkotmány; ez Magyarország történetében a harmadik köztársaság; a rendszerváltozással parlamentáris köztársaság jött létre; az államfői jogokat a köztársasági elnök gyakorolja).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Széchenyi és Kossuth reformprogramja (komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Széchenyi és Kossuth reformprogramját hasonlítja össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy Széchenyivel kapcsolatos dátumot (pl. az MTA alapítása: 1825, a Hírel megjelenése: 1830, a Stádium megjelenése: 1833, a Kelet népe megírása: 1841)	0–2
	T2 Rögzít egy Kossuthal kapcsolatos dátumot (pl. az Országgyűlési Tudósítások szerkesztése: 1832–36-os országgyűlésen, Kossuthot bebörtönözték: 1837, a Pesti Hírlap szerkesztője volt 1841-től, a „Felelet” megírása: 1841; a Védegylet igazgatója volt 1844-től, az Ellenzéki Kör alapítása: 1847).	0–2
	T3 Rögzít Széchenyivel kapcsolatban legalább egy térbeli elemet (pl. Bécsben született, nyugat-magyarországi családból származott, a Széchenyi család kastélya Nagycenken volt, beutazta Európát, angliai utazásai nagy hatással voltak rá).	0–2
	T4 Rögzít Kossuthal kapcsolatban legalább egy térbeli elemet (pl. Kelet-Magyarországon / Monokon született, eleinte Zemplén megyében politizált, 1847-ben Pest megye követeként jutott be az országgyűlésbe).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. reform, reformkor, polgári átalakulás, feudalizmus).	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. liberális nemesség, érdekegyesítés, védővám, örökváltság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít a szöveg alapján Széchenyi jobbágykérdésről vallott elképzeléseiből egy lényeges tény (pl. a jobbágyok robotmunkáját nem tartotta hatékonynak; a bérmunkát tartotta hatékonynak), rögzít a szöveg alapján Kossuth jobbágykérdésről vallott elképzeléseiből egy lényeges tény (pl. a jobbágyok jogi egyenlőségét követelte; a polgárjog / alkotmány kiterjesztését követelte), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Széchenyi gazdasági, míg Kossuth politikai irányból közelítette meg a jobbágykérdést; mindketten az úrbéri viszonyok eltörlését / a jobbágyok felszabadítását látták megoldásnak).	0–4
	F2 Rögzít a szöveg alapján Széchenyi a vámokról megfogalmazott gondolataiból egy lényeges tény (pl. a vámokra a nemesek sokszor kifogásként hivatkoznak; fölveti az adófizetésért cserébe a vámok eltörlését), valamint rögzít a szöveg alapján Kossuth vámokról megfogalmazott gondolataiból egy lényeges tény (pl. az osztrák ipar versenyétől Magyarországot vámoknak kell védenie; a vámok eltörlése esetén ipartámogatási pótlékokat kell kikényszeríteni), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Széchenyi a szabad verseny, míg Kossuth a	0–4

	<p>protekciónizmus híve volt; Széchenyi úgy látta, hogy a vámok elkényelmesítik a gazdaságot, míg Kossuth szerint megvédi).</p>	
	<p>F3 Rögzít a szöveg alapján Széchenyinek a nemzetiségi kérdés kapcsán megfogalmazott gondolataiból egy lényeges tényt (pl. a magyarosítást / nemzetiségek beolvasztását nehéz feladatnak tartotta; a magyarosító / asszimiláló intézkedéseket nem tartotta hatékonynak), rögzít a szöveg alapján Kossuthnak a nemzetiségi kérdés kapcsán megfogalmazott gondolataiból egy lényeges tényt (pl. nem vitatta a nemzetiségek szabad nyelvhasználathoz való jogát; a politikai életben / államnyelvként csak a magyart tartotta elfogadhatónak), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a nemzetiségi kérdésben Széchenyi mérsékeltebb álláspontot képviselt, mint Kossuth; a magyar többség Széchenyivel szemben Kossuthal értett egyet; Széchenyi további gazdasági-kulturális intézkedéseket látott szükség-szerűnek, míg Kossuth az általános jogkiterjesztést elegendőnek vélte a nemzetiségek megnyeréséhez).</p>	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	<p>E1 Rögzít Széchenyi származásával kapcsolatban egy lényeges tényt (pl. nyugat-dunántúli / katolikus / udvarhű környezet; Bécsben született; a korabeli arisztokrácia megszokott körülményei között nevelkedett), rögzít Kossuth származásával kapcsolatban egy lényeges tényt (pl. protestáns családban született; birtoktalan köznemesi családból származott; a korabeli megszokott köznemesi vármegyei világban nevelkedett), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. származásuk / neveltetésük jelentős mértékben meghatározta eltérő politikai felfogásukat; Széchenyi az udvarhű, míg Kossuth a rendi ellenálló gondolkodást ismerte meg).</p>	0–4
	<p>E2 Rögzíti, hogy Széchenyi a reformok ideális társadalmi bázisának az arisztokráciát tekintette, továbbá rögzíti, hogy Kossuth a reformokat a vármegyei köz- / birtokos nemességre támaszkodva kívánta megvalósítani, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Széchenyi inkább a műveltséget, míg Kossuth a társadalmi erő tömegét tekintette fontosnak; Széchenyi a köznemesi tömeg rendi jogvédelmét elavultnak tekintette, míg Kossuth lényeges eszközként használta; az arisztokrácia nem állt Széchenyi javaslatai mellé, míg a nemesség jelentős része támogatta Kossuthot; származásuk jelentős mértékben meghatározta politikai felfogásukat).</p>	0–4
	<p>E3 Rögzíti, hogy Széchenyi az udvarral együttműködve / az udvart meggyőzve kívánta a reformokat elérni, rögzíti, hogy Kossuth az udvarral való konfrontációt is vállalva / akár az udvar ellenében is ki akarta kényszeríteni a reformokat, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Széchenyi fenyegetőbb erőnek látta a bécsi udvart, mint Kossuth; Széchenyi helytelenül mérte föl az udvar reformhajlandóságát, míg Kossuth ezt reálisan látta; Kossuth meg volt róla győződve, hogy Metternich nem enged reformokat, míg Széchenyi meggyőzhetőnek vélte; a birodalom fenntartásának szükségességét mindkét elismerték; Magyarország teljes függetlensége egyikük</p>	0–4

	programjában sem szerepelt; Magyarország önállóbbá tétele mindkettőjük programjában szerepelt).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapban szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

5. Száray Miklós: Történelem II. (Forrásközpontú történelem) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2012.
8. Száray – Szabó – Kaposi: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségéhez, 12. évfolyam. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2006.
10. Dupcsik – Repárszky – Ujváry: A globális világ felé (A befejezetlen múlt 6.) Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001.
16. <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erdmagy.htm>